

heten av att undvika avbrott i nämnda långivning och i stödverksamheten för inrättande av pensionärshem har riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen medgivit, att det å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslaget till Bidrag till inrättande av pensionärshem samt det å samma stat uppförda anslaget till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet — i den mån detsamma ej redan disponerats — må av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för de med anslagen avsedda ändamålen.

Stockholm den 21 mars 1945.

Med undersätlig vördnad.

Nr 107.

Godkänd av första kammaren den 21 mars 1945.

Godkänd av andra kammaren den 21 mars 1945.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om bemyndigande att utfärda bestämmelser om hyresbidrag till ovana skogsarbetare jämte i anledning därav väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 48.)

Till Konungen.

I propositionen nr 128 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 2 mars 1945, föreslagit riksdagen dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda kungörelse om hyresbidrag till ovana skogsarbetare av i huvudsak det innehåll som av föredragande statsrådet Erlander angivits, dels ock medgiva, att kostnaderna för ifrågavarande hyresbidrag, i den mån de belöpa på statsverket, få bestridas från det å allmän beredskapsstat I uppförda anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till behandling förehåft dels de likalydande motionerna I: 302 och II: 469, däri hemställts, att riksdagen måtte förklara, att den av Kungl. Maj:t föreslagna åtgärden till vedavverkningens stimulerande synes otillräcklig för sitt ändamål, samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt vidtagande av utvidgade åtgärder till bränsleförsörjningens främjande i huvudsaklig överensstämmelse med i motionerna angivna riktlinjer,

dels de likalydande motionerna I: 304 och II: 479, däri hemställts, att riksdagen ville besluta, att de vana skogsarbetarna med retroaktiv verkan från den 1 januari 1945 måtte erhålla ett tillägg uppgående till 25 procent av de avtalsenliga huggarlönerna och beräknat per m³ avverkad brännved, att skogskörrarna måtte erhålla ett tillägg av 25 procent å ersättningen för framkörd ved,

att dessa tillägg även måtte tilldelas de skogsägare och deras familjemedlemmar, som själva utföra vedhuggning och körning, samt att i övrigt de i motionen framförda synpunkterna måtte beaktas,

dels motionen II:470, däri hemställts, att riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om införande från och med den 15 mars 1945 av lönetillägg till yrkesvan skogsarbetare på sätt i motionen föreslagits,

dels motionen II:471, däri föreslagits, att riksdagen, under förutsättning av bifall till propositionen, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om vidtagande av åtgärder i den riktning, som angivits i motionen,

dels motionen II:477, däri hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t i det nu uppkomna bränsläget ofördröjligen vidtager en sådan höjning av normalpriserna å ved, som inrymmer de ökade produktionskostnaderna liksom ett skäligt rotnetto åt skogsägare, allt i syfte att skyndsammast få behövlig avverkning till stånd,

dels motionen II:478, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att vana skogsarbetare, vilka under tiden 1 april—31 augusti innevarande år sysselsätas med avverkning av vedbränsle, av statsmedel under benämningen löne- eller svårighetstillägg måtte erhålla ett belopp per dag å 3 kronor eller, därest dylik bidragsform icke anses lämplig, att för varje under nämnda tid avverkad och upplagd kubikmeter vedbränsle erhålla ett pristillägg av 80 öre per kubikmeter och beträffande långved upplagd i s. k. res ett pristillägg av 15 öre för varje sådant res samt, därest avverkning förekommer enligt annan arbetsmetod och ackordsprissättning, pristillägg i förhållande härtill, ävensom att ägare av skog som personligen utför avverkningsarbetet tillerkännes enahanda förmån, att till körare av ifrågavarande vedbränsle till väg eller godkänd lastageplats under tiden 1 april 1945—1 februari 1946 måtte utgå ett pristillägg av 50 öre per kubikmeter samt att Kungl. Maj:t vid ett bifall härtill må bemyndigas utfärda erforderliga bestämmelser,

dels ock motionen II:484, däri hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder för höjning av priset på ved för bränsländamål, avverkad efter den 1 mars 1945, med minst en krona per kubikmeter.

Vad först angår Kungl. Maj:ts proposition vill riksdagen understryka vad föredragande statsrådet anfört därom, att hyresbidrag likaväl som omskolningsbidrag och familjetillägg ha karaktären av löneutfyllnad till den ovana arbetskraft, som på grund av krisförhållandena måste mer eller mindre tillfälligt sysselsättas med skogsavverkning. Att hyresbidragen blivit anknutna till kungörelsen angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet (hjälpkungörelsen) har icke berott på att de ur sakliga synpunkter vore att jämställa med arbetslöshetsunderstöd. Den med hyresbidragen förknippade behovsprövning, som är en följd av dessa bidrags natur av gottgörelse för ökade levnadskostnader, har av praktiska skäl anförtratts de kommunala arbetsmarknadsorganen och av denna anledning ha de formellt anknutits till hjälpkungörelsen, vilken nämnda organ haft att tillämpa. Att hyresbidragen sålunda till sin natur icke ansetts likställda med arbetslöshetsunderstöd framgår bland annat därav, att sådana bidrag, såsom även statsrådet framhållit, utgivits jämväl till arbetare i s. k. riksarbetslag.

Kungl. Maj:ts förslag avser att, utan att ästadkomma ändring i sak av grunderna för utgående hyresbidrag, lösgöra bidragen från deras anknytning till hjälpkungörelsen och därigenom undanröja vissa icke avsedda konsekvenser

av denna anknytning, som kommit i dagen under den pågående verkstadskonflikten.

Riksdagen finner för sin del angeläget, att hyresbidragen åt ovan arbetskraft i skogen frigöras från likställigheten med arbetslöshetsunderstöd. Härför tala såväl principiella som praktiska skäl. Sålunda måste det vara angeläget, att i konflikt indragna arbetare under nu rådande förhållanden i fråga om bränsletillgången icke försättas i sämre läge än annan ovan arbetskraft, därest de vilja åtaga sig skogsarbete. Det allvarliga läget på detta område tillåter icke, att den nuvarande, sakligt omotiverade skillnaden mellan olika slag av löneutfyllnad för den vid skogsbruk ovan arbetskraften bibehålles, då man kan befara att värdefull arbetskraft därigenom skall avhållas från deltagande i skogsarbete.

På grund av vad sålunda anförts och då Kungl. Maj:ts förslag ej heller i övrigt givit riksdagen anledning till erinran har riksdagen bifallit nämnda förslag.

I åtskilliga motioner framställas yrkanden, som icke ha avseende på den i propositionen berörda frågan om hyresbidrag till ovan arbetskraft. I stället innehålla de förslag eller uppslag till andra åtgärder, vilka anses angelägna för att trygga tillgången på ved under nästa eldningsperiod. I främsta rummet rekommenderas särskilda bidrag till den yrkesvana arbetskraften inom skogsbruket och höjning av vedpriserna.

Den aktuella situationen på bränsleförsörjningens område är utan tvivel sådan, att stor fara föreligger för att bränslebehovet för nästkommande eldnings-säsongs icke blir fyllt, om icke särskilda åtgärder vidtagas. Förenämnda bidrag till ovan skogsarbetare kunna i nuvarande situation knappast anses tillräckliga för att säkerställa tillgången på erforderlig arbetskraft i skogarna. De ytterligare åtgärder, som påkallas för detta ändamål, böra enligt riksdagens mening direkt taga sikte på den yrkesvana arbetskraften och ha till syfte, ej blott att motverka övergång till andra yrkesområden, utan även att förlänga avverknings-säsongen och således kvarhålla denna arbetskraft i skogarna under tid, då den eljest vanligen söker annan sysselsättning. I enlighet härmed anser riksdagen, att särskilda arbetspremier av statsmedel enligt nedan angivna riktlinjer böra tillerkännas sådan arbetskraft, som ej kommer i åtnjutande av bidrag enligt det för ovan skogsarbetare gällande bidragssystemet. Då anledning finnes att antaga, att mera normala förhållanden i fråga om bränsleförsörjningen skola inträda inom en icke alltför avlägsen framtid, betraktar riksdagen ett sådant premiesystem såsom en engångsåtgärd. Riksdagen är av den uppfattningen, att de principiella betänkligheter, på grund av vilka man vid tidigare tillfällen dragit sig för att vidtaga åtgärder av denna art, under sådana omständigheter få stå tillbaka.

I vissa motioner ha, såsom förut framhållits, yrkanden framställts jämväl om höjning av normalpriserna på ved. Riksdagen vill icke förneka, att sådana pris-höjningar indirekt skulle ha till följd i viss mån ökade löner för skogsarbete. En av anledningarna till att riksdagen likväl godtagit ett system med arbetspremier är dock, att ramen för en möjlig prishöjning under nuvarande förhållanden måste anses mycket snäv och att den återverkan en sådan prisstegring kunde få på lönerna måste betraktas såsom ganska oviss.

En prishöjning skulle emellertid i främsta rummet vara av betydelse såsom uppmuntran för skogsägarna att låta verkställa avverkningar i erforderlig omfattning. Riksdagen vill erinra, att en dylik stimulans även kan åstadkommas på andra vägar, nämligen genom förbättring av de premier, som på vissa villkor tillerkännas skogsägare och innehavare av avverkningsrätt enligt Kungl.

Maj:ts medgivande till bränslekommissionen den 2 februari innevarande år, ävensom i viss mån genom ändrade bestämmelser i fråga om rotvärdesgarantien. Hela denna fråga är dock av sådan natur, att riksdagen icke anser sig böra taga slutlig ställning till densamma på yrkande av enskilda motionärer. På Kungl. Maj:ts bedömande må bero, huruvida särskilda åtgärder äro erforderliga i nu berörda hänseende.

Riksdagen övergår härefter till frågan om premiesystemets närmare utformning.

Såsom i vissa motioner framhållits bör den avsedda löneutfyllnaden ej blott komma anställda arbetare till godo, utan jämväl skogsägare, som själva eller genom familjemedlemmar eller fast anställda jordbruksarbetare utföra arbetet. Det slag av arbete, som bör premieras, är huggning och framkörning av brännved och massaved. Vid utarbetande av närmare bestämmelser i ämnet torde böra övervägas, huruvida anledning föreligger att premiera även annat slag av för vedutvinningen angeläget arbete än huggnings- och körningsarbete.

Det för aekordsarbete lämpliga systemet kan, i vad avser huggningsarbete, tänkas utformat med visst premiebelopp för dag eller för avverkad och upplagd kubikmeter ved eller så, att premien bestämmes utgå med viss procent å intjänad arbetslön. Att bestämma premien till visst belopp för dag medför svårigheter ur kontrollsynpunkt och har därutöver den nackdelen, att premien ej utgår i förhållande till utförd arbetsprestation. I valet mellan de två övriga systemen har riksdagen funnit, att premien bör bestämmas i förhållande till arbetsförtjänsten. Detta system har den fördelen, att premien enligt densamma beräknas jämväl å det lönetillägg, som enligt gällande avtal utgår vid svårare huggning, och ger därför ett rättvisare resultat än en premie, som blott beräknas per avverkad mängd ved. Även ur kontrollsynpunkt har systemet med på inkomsten beräknade premier avsevärda fördelar.

Med hänsyn till syftet med arbetspremierna synes ändamålsenligt att såsom villkor för premie stadga viss minimiprestation, som dock ej bör fastställas för högt. Utformningen i övrigt av premiesystemet må bero på prövning av Kungl. Maj:t. Därvid torde jämväl böra övervägas på vad sätt hänsyn kan tagas därtill, att arbetare måst på grund av militärinkallelse, sjukdom eller annan likvärdig orsak avbryta ett påbörjat arbete innan minimiprestationen fullgjorts.

För körare av ved torde bestämmelserna utan större tekniska svårigheter kunna avpassas till överensstämmelse med vad här sagts om premier för huggare.

Arbetspremier till skogsägare, som själva eller genom familjemedlem eller fast anställda jordbruksarbetare utföra huggnings- och körningsarbete, torde böra beräknas på grundval av ett uppskattat inkomstbelopp, som bestämmes med hänsyn till vad som kan anses vara den genomsnittliga arbetsförtjänsten för skogsarbetare för motsvarande prestation.

Premie bör utgå endast för arbete, som utföres under viss, av Kungl. Maj:t fastställd premieringsperiod, vilken bör taga sin början snarast möjligt efter det beslut i frågan meddelats. Vid fastställande av denna period må Kungl. Maj:t äga fria händer. Övervägas bör om ej premieringsperioden bör vara kortare i södra och mellersta än i norra Sverige med hänsyn till jordbrukets behov av arbetskraft och huruvida den i någon del av landet bör utsträckas längre än under vår- och sommarmånaderna. På Kungl. Maj:ts bedömande må jämväl bero, huruvida visst område bör helt undantagas från tillämpningen av premiesystemet. Med hänsyn till vad ovan sagts i fråga om viss minimiprestation såsom villkor för premie må perioden, om så befinnes lämpligt, kunna uppdelas i flera.

Av vad ovan anförts framgår, att riksdagen ej ansett sig böra medgiva, att premie utgår retroaktivt för arbete, som utförts innan beslut i ämnet meddelats.

Det må ankomma på Kungl. Maj:t och, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på vederbörande myndighet att närmare utforma föreskrifterna om arbetspremien.

Kostnaderna för arbetspremien böra bestridas från det å allmän beredskapsstat uppförda anslaget till överflyttning av arbetskraft.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen

ej mindre med bifall till Kungl. Maj:ts förslag *dels* bemyndigat Kungl. Maj:t att utfärda kungörelse om hyresbidrag till ovana skogsarbetare av i hudsak det innehåll som angivits i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 2 mars 1945, *dels ock* medgivit, att kostnaderna för ifrågavarande hyresbidrag, i den mån de belöpa på statsverket, få bestridas från det å allmän beredskapsstat I uppförda anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft,

än även i anledning av motionerna I:302 och II:469, I:304 och II:479 samt II:470, 471, 477, 478 och 484 *dels* godkänt ovan angivna grunder för arbetspremier åt yrkesvana skogsarbetare m. fl., *dels ock* medgivit, att kostnaderna för ifrågavarande arbetspremier få bestridas från det å allmän beredskapsstat I uppförda anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft.

Stockholm den 21 mars 1945.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 108.

Godkänd av första kammaren den 20 mars 1945.

Godkänd av andra kammaren den 20 mars 1945.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående ändrad lydelse av § 17 mom. 1, §§ 18 och 20, § 22 mom. 1 samt §§ 24, 26 och 31 regeringsformen.

(Konstitutionsutskottets memorial nr 8.)

Till Konungen.

Sedan 1944 års lagtima riksdag i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 246 antagit såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling förslag till ändrad lydelse av § 17 mom. 1, §§ 18 och 20, § 22 mom. 1 samt §§ 24, 26 och 31 regeringsformen, får riksdagen — med bifogande av ett tryckt exemplar av konstitutionsutskottets memorial nr 8 till innevarande riksdag — anmäla, att riksdagen vid numera företagen slutlig prövning antagit sistnämnda, i berörda memorial intagna förslag.

Stockholm den 20 mars 1945.

Med undersåtlig vördnad.
